

TARPOJEN TAITOPÄIVÄN MATERIAALIT RAUHAN TEEMALLA

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2.
Turvallinen tila	3.
Alkuharjoitus: Tietoinen hengittäminen	4.

YHTEISTYÖTAIDOT JA EMPATIA - KAVERITAIIDOT

Peili	5.
Tumma vai vaalea leipä?	6.

TUNNE- JA TURVATAIDOT

Rauhoittumisen piiri	7.
Moraalitimantti	8.
STOP-leikki	9.

KONFLIKTIEN TAUSTALLA

Myytinmurtaajat	10.
Globaali oikeudenmukaisuus	17.

MONINAISUUDEN YMMÄRTÄMINEN

Jos olisin joku muu	19.
Lipunryöstö	22.
Haastekampanja	24.

KONFLIKTIN RATKAISU

Sillan rakentaminen	25.
Appelsiiniharjoitus	27.
Viiden vaiheen suunnitelma	29.

JOHDANTO

Rauhankasvatuksen teemat käsittelevät partion syvintä aatteellista ydintä, joten teema tuodaan aihetta laajasti käsittelevänä kokonaisuutena osaksi suomalaista partio-ohjelmaa. Partion ohjelmapainotuksena 2022 ja 2023 on kestävä kehitys, johon kuuluu ekologisen ja taloudellisen kestävyuden lisäksi myös kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys. Rauhankasvatus käsittelee olennaisesti näitä aineettomia kestävä kehityksen aiheita ja siksi asialla ollaan juuri tänään. Rauhankasvatus oli teemana myös vuoden 2021 muistelemisspäivässä, joka on osa Katsomus (k)antaa –ohjelmapainotusta. Projektille on myönnetty rahoitusta Global Youth Mobilization –liikkeen pandemian vaikutuksia lieventämään pyrkivästä rahastosta. Suomen Partiolaisten rauhankasvatusprojektin tavoitteena on vähentää nuorten eriarvoisuutta ja antaa nuorille partiolaisille konkreettisia keinoja toimia omissa yhteisöissään syrjäytymisen ehkäisijöinä ja yhdenvertaisuuden puolestapuhujina. Projektirahoituksesta A-jäsenillä on mahdollisuus saada varoja tapahtuman ohjelman järjestämiseen, kunhan tapahtuma järjestetään viimeistään lokakuussa 2022. Lisätietoja ohjelmatuesta antaa Anne Taljavaara-Gore, anne.taljavaara@partio.fi .

Tarpojien taitopäivä koostuu viiden eri rauhankasvatuksen osa-alueen aktiviteeteista. Tässä materiaalissa jokaiseen osa-alueeseen on ainakin kaksi aktiviteettiä, joista voitte valita omaan tapahtumaanne parhaiten sopivat. Jos tapahtuman puitteet antavat myöden, voitte tehdä myös useamman kuin yhden harjoituksen kustakin osa-alueesta. Rauhankasvatuksen osa-alueet ovat:

- Yhteistyötaidot ja empatia – kaveritaidot
- Tunne- ja turvataidot
- Konfliktien taustalla
- Moninaisuuden ymmärtäminen
- Konfliktin ratkaisut

Useimmat aktiviteetit on löydetty eri järjestöjen olemassaolevista materiaaleista ja ne on muokattu partioon sopiviksi sekä ulkotapahtumassa toteuttavaan muotoon. Jokaisen aktiviteetin otsikosta löydät aktiviteetin tyyppin (esimerkiksi keskustelu). Monet rauhankasvatuksen sisällöt aukevat tarpojille parhaiten juuri keskustelun kautta ja siksi onkin tärkeää, että tapahtuman aluksi toteutetaan yhteinen Turvallinen tila –harjoitus. Lisäksi suosittelemme tiedostavan hengityksen harjoitusta heti turvallisen tilan luomisen jälkeen tehtäväksi. Muutoin aktiviteetit voi toteuttaa parhaaksi katsomassanne järjestyksessä.

Toteutusvinkki keskustelutehtäviin: Varatkaa mukaan retkipatjoja tai vaikka riippumattoja ja asetelkaa patjat siten, että keskustelu voidaan tehdä mukavan rennossa asennossa loikoillen. Sateen varalta on hyvä varautua katoksilla!

On ensiarvoisen tärkeää, että luotsit huolehtivat nuorten osallistujien henkisestä hyvinvoinnista aktiviteettien aikana ja niiden jälkeen. Monet aiheista ovat syvällisiä ja niistä puhuminen voi tuntua raskaalta tai vaikealta. Ketään ei saa pakottaa puhumaan vaan puhuminen tai hiljaa oleminen on jokaisen tarpojan henkilökohtainen valinta. Tapahtuman järjestäjätahon tulisi olla sensitiivinen ja varautua keskustelemaan aihe auki mahdollisesti omakohtaisina koettavissa teemoissa. Pyrkikää läpi koko ohjelmakokonaisuuden pitämään kiinni turvallisen tilan periaatteiden toteutumisesta.

TURVALLINEN TILA (DRAAMA)

Osallistujamäärä: Kaikki tapahtuman osallistujat
Aktiviteetin kesto: 15 minuuttia

Aktiviteetin kulku:

Ja osallistujat neljään ryhmään ja anna jokaiselle ryhmälle yksi turvallisen tilan luomiseen tarvittavista ohjeista. Kukin ryhmä valmistaa lyhyen esityksen ja esittelee oman ohjeensa muille osallistujille. Esityksen tekoon voi varata 5–8 minuuttia ja kukin esitys voi kestää suunnilleen minuutin. Varaudu riittävällä määrällä ohjaajia opastamaan tarpoja omassa esityksessään (1/ryhmä).

1. KUNNIOITA JOKAISEN OMAA TILAA JA KOSKEMATTOMUUTTA

Meillä on nollatoleranssi kaikenlaiselle häirinnälle ja syrjinnälle. Älä häiritse ketään sanallisesti, koskemalla tai tuijottamalla. Ethän hyväksy minkäänlaista seksististä, rasistista, homo- tai transfobista, loukkaavaa tai väkivaltaista puhetta tai käytöstä ympärilläsi. Muista, että vaikka jokin on sinusta esimerkiksi hauskaa tai vitsikästä, se voi jostain toisesta tuntua epämiellyttävältä tai ahdistavalta. Puututhan epäröimättä kaikkeen epäasialliseen käytökseen mikäli pystyt, tai pyydä kaveria tai järjestäjää auttamaan. Epäasiallisesti käyttäytyvä henkilö poistetaan tilasta. Jos sinulla herää tunne siitä, että tapahtuman järjestäjien tai turvahenkilöiden olisi hyvä tietää jostain, mitä tilassa tapahtuu, menethän kertomaan.

2. VÄLITÄ JA PIDÄ HUOLTA

Pidä huolta itsestäsi ja toisista. Jos et jostain syystä pysty huolehtimaan itsestäsi, pyydäthän rohkeasti apua. Mikäli joku pyytää sinulta apua, auta parhaasi mukaan. Mikäli et voi auttaa, vie auttamispyyntö eteenpäin esimerkiksi järjestäjille - varmista ettei kukaan jää ongelmatilanteensa kanssa yksin.

3. TIEDOSTA OLETUKSESI JA ENNAKKOLUULOSI

Ihminen tekee usein oletuksia toisista ihmisistä esimerkiksi ulkonäön tai muiden ominaisuuksien perusteella, jos ei tarkoituksellisesti päätä haastaa näitä lukkiutuneita ajatusratoja - joten haasta ne! Ethän siis oletta esimerkiksi toisten sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, terveydentilaa tai mistä toinen on kotoisin. Olemme kaikki erilaisia niin identiteeteiltämme kuin taustoiltamme, muistathan tämän.

4. KOMMUNIKOI

Olemalla avoin ja ystävällinen, luot ympäristöä, jossa kommunikointi on helpompaa. Jos jokin ei ole mukavaa, sanothan siitä. Mikäli omasta käytöksestäsi huomautetaan, otathan palautteen vastaan rakentavasti. Käytöksestäsi huomauttavat eivät loukkaa sinua ihmisenä, vaan auttavat sinua kehittymään. Jokaisella on jotain opittavaa, vahingossa törppöilystä selviää usein ymmärtävyydellä ja anteeksipyyntöillä.

ALKUHARJOITUS: TIETOINEN HENGITTÄMINEN (MEDITAATIO)

Mukailtu Friends-ohjelman mindful breathing harjoituksesta.

Kesto: n. 10-15min

Harjoituksen tavoitteena on oman hengityksen tarkkailu ja tietoinen läsnäolo. Aikuinen ohjaa harjoitusta ja antaa ohjeet miten toimia. Taustalla voi soida hiljaa rentouttavaa musiikkia.

Jokainen asettuu itselle mukavaan paikkaan ja asentoon istumaan tai makaamaan esimerkiksi lattialle tai tuolille.

Kaikki sulkevat silmänsä.

Ohjeista tarpoja rauhallisella äänellä ja tarpeeksi hitaasti puhuen:

Hengitä syvään sisään nenän kautta ja hengitä ulos suun kautta. Toista muutaman kerran omaan tahtiin. Jos ajatuksesi lähtevät vaeltelemaan, pyri palauttamaan ne takaisin hengityksesi tarkasteluun.

Tunne kuinka keuhkosi laajenevat hengittäessäsi sisään, hengittäessäsi ulos tunne ilmavirta joka virtaa suusi lävitse.

Nyt hengittäessäsi nenän kautta sisään, laske hitaasti neljään, pidätä hengitystä laskien neljään, hengitä suun kautta ulos laskien neljään ja lopuksi pidätä hengitystä laskien neljään. Toista omaan tahtiin muutaman kerran.

Jatka hengitystä sisään ja ulos rauhallisesti omaan tahtiin. Kun hengität sisään, ajattele hengittäväsi rentoutta ja rauhallisuutta. Ulos hengittäessä huolesi tulevat ulos. Voit tuntea olosi painavaksi kehosi rentoutuessa.

Jatka hengitystä rauhallisesti omaan tahtiin.

Kerro lopuksi harjoituksen päättyneen.

YHTEISTYÖTAIDOT JA EMPATIA - KAVERITAIIDOT

PEILI (DRAAMA)

Mannerheimin lastensuojeluliiton tukioppilasmateriaali. <https://www.mll.fi/tehtavat/peili-minakasitys-ja-itsetunto/>

Kesto: n. 15min.

Harjoitellaan toiseen ihmiseen keskittymistä, yhteistyötä, sanatonta viestintää ja toisen kohtaamista seuraamalla pareittain toisen liikkeitä peilikuvana.

Jaetaan vartio pareihin (tarvittaessa myös yksi kolmikko).

Parit asettuvat seisomaan vastakkain (kolmikosta valitaan ensimmäinen pari) ja kohottavat vastakkaiset kädet eteensä siten, että parin kämmenet lähes koskettavat. Tehtävän aikana ei puhuta.

Toinen parista lähtee liikuttamaan kättään samalla kun toinen seuraa peilinä. Kun käden seuraaminen onnistuu, voidaan liikkeeseen ottaa mukaan muita kehon osia ja lopulta liikuttaa koko kehoa.

Vaihdetaan parien roolia (kolmikko kierrättää rooleja, niin että jokainen saa olla seuraaja ja seurattava vähintään kerran) ja jatketaan niin, että kaikki ovat olleet seuraajia ja seurattavia.

Lopuksi keskustellaan minkälaista oli olla seuraajana tai seurattavana. Mitä tunteita tehtävä herätti?

YHTEISTYÖTAIDOT JA EMPATIA - KAVERITAIIDOT

TUMMA VAI VAALEA LEIPÄ? (VÄITTELY)

Agenda 2030-teemapäivämateriaali.

<https://julkaisut.um.fi/collections/globaalikasvatus/products/agenda-2030-teemapäivat-opettajan-opas>

På svenska: 59. Mörkt eller ljus bröd?

<https://julkaisut.um.fi/collections/globaalikasvatus/products/temadagar-om-agenda-2030-lararens-handbok>

Kesto: 15-20min

Tarvikkeet: Ajan ottoon väline harjoituksen vetäjälle.

Argumentaatioharjoitus, jossa harjoitellaan mielipiteen perustelua ja toisen kuuntelua.

Jaetaan vartio pareihin (tarvittaessa myös yksi kolmen ryhmä).

Toinen parista perustelee minuutin ajan, miksi ruisleipä on parempaa kuin vaalea leipä.

Toinen parista kuuntelee. Harjoituksen ohjaaja katsoo ajan esimerkiksi sekuntikellosta.

Minuutin jälkeen vaihdetaan rooleja. Nyt hiljaa ollut perustelee, miksi vaalea leipä on parempaa kuin ruisleipä.

Jatketaan eri kysymyksillä ja teemoilla (näitä voi keksiä itse lisää tai antaa osallistujien itse keksiä):

- Miksi ananas kuuluu tai ei kuulu pitsaan?
- Lippukunnan taustajärjestön tulee olla seurakunta.
- Kaikilla partiolaisilla tulisi olla siniset partiopaidat.
- Riippumatossa retkeily on vain ohimenevä muoti-ilmiö.
- Kaikki partiolaiset ovat luonnon ystäviä.
- Kunnon partiolainen osaa pystyttää puolijoukkueteltan.

TUNNE- JA TURVATAIDOT

RAUHOITTUMISEN PIIRI (MEDITAATIO & ASKARTELU)

Muistelemisspäivän 2021 materiaali: https://pof-backend.partio.fi/wp-content/uploads/2021/01/muistelemissaiva2021_aktiviteettipaketti_suomi.pdf

Kesto: 15-20min

Tarvikkeet: Lasipurkkeja, glitteriä/hiekkaa/helmiä, vettä

Taitopäivässä valmistetaan purkit, joissa on sisällä vettä ja esimerkiksi glitteriä, hiekkaa tai helmiä tai muita veteen laitettavia materiaaleja.

Jokainen vartion jäsen täyttää lasipurkkinsa vedellä ja kahdella eri värisellä glitterillä/hiekalla/helmillä.

Asetutaan piiriin valmiiden purkkien kanssa ja kerrotaan eri väristen glitterien/hiekan/helmien edustavan positiivisia ja negatiivisia ajatuksia muista ihmisistä.

Ravistetaan purkkeja 5-10 sekuntia.

Lue tarpojille seuraava teksti ääneen:

"Kun näet hiekan tai glitterin pyörivän purkissasi, mitä tunnetta näky mielestäsi muistuttaa? Tuntiessamme itsemme ahdistuneeksi, turhautuneeksi, vihaiseksi tai stressaantuneeksi, on vaikeampaa muodostaa käsitystä muista ihmisistä. Erityisen vaikeaa se on, jos ihmiset ovat kovin erilaisia kuin me itse."

Odotetaan että glitteri/hiekka/helmet hidastuvat purkissa.

"Kun katselet hitusten hidastuvaa liikettä, ajattele asioita, joita voisit tehdä rauhoittuaksesi, kun oma mielesi on negatiivisten ajatusten vallassa. Näin voit välttää pitkäkestoisten päätösten tekemisen ohimenevien tunteiden pohjalta"

Keskustellaan yhdessä siitä, millaisia päätöksiä ja valintoja teemme, kun olemme negatiivisten tunteiden vallassa.

Mietitään tapoja rauhoittua, esim. Ulkoilu, musiikin kuuntelu, hiljaa istuminen tai urheilu. Anna tarpojien pohtia itselleen sopivia rauhoittumisen keinoja.

TUNNE- JA TURVATAIDOT**MORAALITIMANTTI (POHDINTA & KESKUSTELU)**

Selkenevää! -hanke s.37 <https://www.julkari.fi/handle/10024/90817>

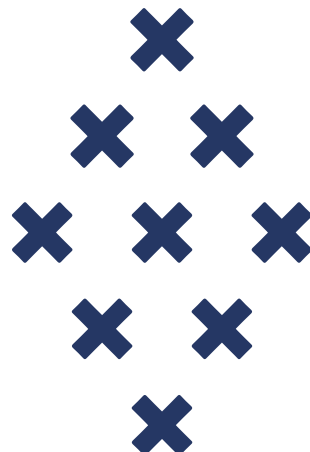
Aikuinen on mukana vartion toiminnassa koko rastin ajaksi johdattelemassa keskustelua ja tukemassa.

Pyydä osallistujia laittamaan seuraavat laput järjestykseen. Laput alkavat kaikki "Sanon ei, jotta...". Timantin yläkärjessä (kts. Mallikuva) on vartion mielestä tärkeimmät asiat joihin heidän mielestään tulee sanoa tarvittaessa ei, timantin keskellä ei niin tärkeät ja alimpana vähiten tärkeä asia.

Rohkaise osallistujia keskustelemaan auki omia valintojaan ja etsimään perusteluja sille, miksi toinen lappu on esimerkiksi tärkeämpi kuin toinen. Osa väittämistä voi kuulostaa hassuilta tai jopa epäloogisilta. Pohtikaa ja keskustelkaa miksi näin on ja mitä väittämät tarkoittavat. Jokaisen ryhmän timantti on omanlaisensa.

- Sanon ei, jotta voin tehdä itselleni perusteltuja ja hyviä valintoja.
- Sanon ei, jotta voin tehdä päätöksiä.
- Sanon ei, jotta voin sanoa kyllä omille toiveille ja haluille.
- Sanon ei, jotta ei tarvitse tehdä niin kuin muut tekevät.
- Sanon ei, jotta voin miettiä ja puntaroida eri vaihtoehtoja
- Sanon ei, jotta seison uskomusteni ja ajatusteni takana.
- Sanon ei, jotta pidän puoleni.
- Sanon ei, jotta otan omasta elämästäni vastuuta.
- Sanon ei, jotta otan riskin siitä, ettei joku pidäkään minusta.
- Sanon ei, jotta kohtaan pettymykset tai torjuntaa.

Lopuksi kootaan yhteen valinnat ja keskustellaan ajatuksista, joita tehtävä herätti.

TUNNE- JA TURVATAIDOT

STOP-LEIKKI (LEIKKI)

THL: <https://www.julkari.fi/handle/10024/90817>

Amnesty: [Amnesty/ihmisoikeudet.net](https://amnesty.fi/ihmisoikeudet.net)

Kesto noin 20 minuuttia

Rajojen kunnioittaminen on jokaisen ihmisoikeus. Missä sinun rajasi kulkevat? Mistä ja miten löytyvät toisen rajat?

Tehtävä: Jokainen ottaa parin, jota vastapäätä asettuu etäisyyden päähän seisomaan. Toinen pari (A) jää seisomaan paikalleen, mutta toisen (B) tehtävänä on hiljaa lähestyä pariaan. A:n tehtävä on sanoa Stop!, kun B tulee läheisyyden sietorajalle. B:n tulee pysähtyä siihen. HUOM! Tehtävä on hyvä tehdä useamman kanssa, koska etäisyydet ovat jokaisen kanssa erilaisia. Tehtävä puretaan yhdessä koko luokan kesken tai pienissä ryhmissä. Vastauksia voi etsiä mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Miltä leikki tuntui?
- Mitä ajatuksia leikki herätti?
- Oliko eri ihmisillä erilaiset etäisyystarpeet?
- Päästitkö jonkun ihmisen lähemmäksi kuin toisen? Miksi?
- Miltä tuntui, kun toinen sanoi ”Stop!”? Olisitko voinut kuvitella meneväsi vielä lähemmäksi?

KONFLIKTIEN TAUSTALLA**MYYTINMURTAJAT (POHDINTA & KESKUSTELU)**

Muokattu CMI:n Ahtisaari-päivän materiaaleista

På Svenska <http://ahtisaaripaiva.fi/wp-content/uploads/2021/03/myytit-ru.pdf>

Kesto: noin 30 minuuttia

Sopiva osallistujamäärä on 4-20 tarpojaa. Olisi tärkeää, että kukin tarpoja pääsee pohtimaan esitettyjä väittämiä ääneen.

Aktiviteetin rakenne: Ohjaaja esittää myyttejä, joiden taustaa ja todenmukaisuutta tarpojat saavat pohtia 2-3 hengen porukoissa kunkin väittämän esittämisen jälkeen 1-2 minuuttia. Kun pohdinta-aika päättyy, halukkaat saavat kertoa, millaisia ajatuksia väittämiä heissä herätti. Ohjaaja kertoo myytin selitteen ryhmälle, jonka jälkeen on tärkeää keskustella mahdollisista mielipide-eroista. Mikä aiheuttaa mielipide-eroja? Onko jokaisella ihmisellä oikeus erilaiseen omaan näkemykseensä? Milloin kuitenkin olisi hyvä olla kertomatta näkemystään laajalle yleisölle? Myyttejä käydään läpi 5-8 kappaletta, jonka jälkeen aktiviteetti päätetään arvokeskustelulla. Ohjaajan tulee huomioida erityinen sensitiivisyys nuoria mahdollisesti henkilökohtaisesti koskettavissa teemoissa. Käsiteltävät myytit tulee valita monipuolisesti eri teemoista.

Myytit:

"KAIKKI PAKOLAISET TAVOITTELEVAT VAIN PAREMPAA TALOUDELLISTA ASEMAA EUROOPASSA"

Tutkimukset osoittavat, että maantieteellinen läheisyys ja inhimilliset kontaktit ratkaisevat sen, mihin turvapaikanhakijat suuntaavat. Useimmat pakolaiset pakenevat lähimmän rajan yli ja jäävät siihen. Ainoastaan murto-osa maailman pakolaisista suuntaa Euroopan maihin, kuten Suomeen.

"MAAHANMUUTTO TARKOITTA VAIN LISÄKULUJA SUOMELLE"

On tärkeää erottaa erilaiset maahanmuuton muodot toisistaan. Kun uutta työvoimaa saapuu maahan, se on periaatteessa aina kannattavaa. Pakolaisten vastaanottaminen tarkoittaa lyhyellä tähtämellä lisääntyviä kustannuksia, mutta pidemmällä tähtämellä se voi tarkoittaa myös Suomen vahvistumista. Tilannetta voisi verrata koulutukseen panostamiseen. Lyhyellä tähtämellä se on kulu, mutta pidemmällä tähtämellä kyse on investoinnista, joka omalta osaltaan voi vaikuttaa Suomen ja sen talouden vahvistumiseen.

"PAKOLAISET, JOILLA ON ÄLYPUHELIMET, EIVÄT OLE AVUN TARPEESSA"

Kun ihmiset ovat pakolaisia, he pakenevat vainoa tai sotaa. Se ei tarkoita, että ihminen olisi köyhä. Omasta maasta pakeneminen maksaa paljon rahaa ja älypuhelimien avulla voi pitää yhteyttä salakuljettajiin ja omaisiin. Monilla pakenevilla on resursseja, joiden avulla he voivat paeta. Paon aikana moni kuitenkin köyhtyy.

"SUOMI ON "TÄYNNÄ""

Suomi on pinta-alaltaan 65:nneksi suurin maa maailmassa. Pinta-alaa on Suomessa yhteensä 303 815 neliökilometriä. Suomessa on kuitenkin ainoastaan noin 5,5 miljoonaa ihmistä. Suomi on väkiluvultaan 118. suurin maa maailmassa. Maailmassa on yhteensä 238 maata, eli 117:ssä maassa maailmassa on enemmän ihmisiä kuin Suomessa. Suomessa asuu 16,25 henkilöä jokaista neliökilometriä kohden. Esimerkiksi Alankomaissa vastaava luku on 408 henkilöä jokaista neliökilometriä kohden. Hongkongissa asuu jopa 6500 henkilöä jokaista neliökilometriä kohden. Tässä valossa ei voida sanoa, että Suomi olisi täynnä. Lähde: CIA World Factbook

"ISLAM MÄÄRÄÄ NAISIA KÄYTTÄMÄÄN HUIVIA"

Koraanissa vaadettuja koskevat ohjeet eivät ole yksityiskohtaisia. Koraani korostaa säädyllistä pukeutumista sekä miehillä että naisilla. Tulkinta, jonka mukaan naisen pitää peittää kaikki muu kuin kasvot ja kädet, on syntynyt paljon Koraanin kokoamisen jälkeen. Huivista on joissakin maissa viime vuosikymmeninä tullut poliittinen symboli, joka kuvastaa islamin nousua ja taistelua länsimaista ylivaltaa vastaan. Osa muslimeista ajattelee tekevänsä väärin uskontoansa kohtaan, jos ei käytä huivia, toiset taas pitävät sitä henkilökohtaisena valintana.

"KAIKKI ÄÄRIAJATUKSET OVAT PAHASTA"

Monet ihmiset olivat sitä mieltä, että Kolumbuksen suunnitelma Aasiaan purjehtimisesta lännen kautta oli ekstremistinen idea. Myös orjuuden lakkauttaminen ja äänestysoikeuden antaminen naisille oli ekstremistinen ajatus. Ekstremistisen ajatuksen tai idean viljeleminen tai toteuttaminen ei siis sinällään ole väärin, mutta sen pakottaminen muille ihmisille minkäänlaista väkivaltaa käyttäen, on väärin.

"ISLAM MÄÄRÄÄ KAIKKEA KAIKKIEN MUSLIMIEN ELÄMÄSSÄ"

On harhaluulo, että islam määritteli kaikkea muslimien toimintaa ja kieltäisi valtavasti asioita. Islam on moninainen. On erilaisia oppisuuntia. Pyhien tekstien tulkintoja on monenlaisia. Kaikki muslimit eivät toimi samalla tavalla, kuten eivät kaikki kristitytkään. Kuten kaikissa uskonnoissa, myöskään kaikki muslimit eivät ole fanaattisia tai syvästi uskonnollisia. Muslimien parissa on samanlainen uskovaisuuden kirjo kuin kristityillä, hartaista uskovaisista tapauskovaisiin ja ateisteihin.

"KAIKKIEN MUSLIMINAISTEN ASEMA ON HUONO"

Useissa muslimimaissa lainsäädäntö määrittelee naisen eriarvoiseen asemaan mieheen verrattuna. Suurimmassa osassa muslimimaista rajoittavaa lainsäädäntöä ei kuitenkaan ole, vaan naisten itsemääräämisoikeutta rajoitetaan sosiaalisista ja kulttuurisista syistä. Yhteiskuntaluokka on usein määräävämpi tekijä kuin sukupuoli. Monet naiset ovat vaikutusvaltaisissa asemassa myös muslimimaissa. Mutta esimerkiksi Saudi-Arabiassa naiset eivät saa ajaa autoa ja heillä tulee olla sukulaismies saattajana. Islamin pyhiä kirjoituksia naisen asemasta ja oikeuksista voi jälleen tulkita monella tapaa. Koraanin neljännessä suurassa, eli luvussa, mainitaan, että miehellä on lupa ottaa useita vaimoja. Ehtona kuitenkin on, että jokaista naista tulee kohdella tasapuolisesti ja heidät kaikki tulee pystyä elättämään. Muutamien muslimimaiden lainsäädännössä sallitaan edelleen useat vaimot, mutta käytännössä tämä on harvinaista, koska harvalla on riittävästi varallisuutta usean vaimon elättämiseen. Joissakin muslimimaissa, esimerkiksi Egyptissä, tytöille edelleen tehdään ympärileikkauksia. Sukupuolielimiä silvotaan, jotta naiset eivät voisi nauttia seksistä. Koraanissa tyttöjen ympärileikkausta ei mainita, vaan ympärileikkaus liittyy kulttuuriin.

"KAIKKI SUOMALAISET AJATTELEVAT SAMALLA TAVALLA"

Suomalaiset koostuvat useasta etnisestä ryhmästä. He puhuvat useita eri kieliä ja heillä on useita eri uskontoja. Suurin osa suomalaisista on suomenkielisiä luterilaisia, vaikka myös he jakautuvat eri ryhmiin mitä tulee ajattelutapoihin ja esimerkiksi poliittisiin suuntauksiin. Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa neljä suurinta puoluetta olivat 4 prosentin sisällä toisiinsa nähden kannatusluvuissa. Tämä osoittaa, että Suomessa vallitsee laaja moninaisuus ja monenlaisia mielipiteitä ja ajatuksia maan johtamiseen liittyen. Suomessa on myös useita eri mielipiteitä ja ajatuksia esimerkiksi EU:sta eroamisesta tai EU:ssa pysymisestä sekä Natoon liittymisestä.

"MIKSI MEIDÄN TULISI HUOLEHTIA MUISTA IHMISSISTÄ JA AUTTAA HEITÄ?"

Suomea on autettu paljon esimerkiksi talvisodan aikana vuonna 1939. Ihmisiä (lähes 13 000 yhteensä) saapui useista Euroopan maista auttamaan Suomea puolustautumaan sodassa. Italialaiset lähettivät Suomeen taistelukoneita ja aseita. Britit ja ranskalaiset lähettivät myös lentokoneita Suomen käyttöön. Amerikkalaiset lahjoittivat enemmän kuin 2 miljoonaa dollaria Suomelle. Toisen maailmansodan aikana (jatkosota) 1941-1944 noin 70 000 suomalaista lasta lähetettiin Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan turvaan sodalta.

"MAAHANMUUTTAJAT LISÄÄVÄT TYÖTTÖMYYYTTÄ SUOMESSA"

Maahanmuuton ja työttömyyden lisääntyminen liitetään joskus yhteen. Väittämän 'he vievät työpaikkamme' kuulee silloin tällöin. Kansainvälisiä vertailuja tutkittaessa ei kuitenkaan voida sanoa, että suuri maahanmuutto lisää työttömyyttä. Maahanmuuton ja negatiivisen palkkakehityksen välillä ei myöskään ole yhteyttä. Sen sanominen, että 'joku vie työpaikkamme' on asioiden yksinkertaistamista. Ei voida ajatella siten, että on olemassa tietty määrä työpaikkoja, jotka odottavat, että joku 'ottaa ne'. Valtio ja elinkeinoelämä luovat markkinat, jotka kasvavat innovaatioiden, yhtiöiden, kunnallisten ja valtiollisten investointien avulla. Kun väkimäärä lisääntyy, kulutus ja kysyntä lisääntyvät. Sen myötä työpaikat lisääntyvät.

"SOLIDARITEETTI VAATII SAMANLAISUUTTA TAI SAMANKALTAISUUTTA"

Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että on mahdollista rakentaa hyvin monimuotoisia ja moninaisia yhteiskuntia siten, että ihmiset kuitenkin ovat valmiita panostamaan yhteiseen hyvään. Ihmiset, jotka asuvat sellaisissa maissa, joissa on paljon etnistä moninaisuutta identifioituvat yhtä vahvasti omaan maahansa kuin ihmiset, jotka asuvat sellaisissa maissa, joissa on vain vähän etnistä monimuotoisuutta. Alankomaat ovat esimerkki siitä, kuinka erittäin monimuotoinen yhteiskunta silti voidaan kokea yhteiseksi.

"SAAMELAISUUS ON OSA SUOMALAISUUTTA"

Osa saamelaisista kokee olevansa sekä suomalaisia että saamelaisia, kun taas osa saamelaisista kokee olevansa pelkästään saamelaisia. Saamelaiset ovat oma kansansa, joka asuu Fennoskandian pohjoisosassa. Saamelaiset ovat alkuperäiskansaa, mikä tarkoittaa heidän olevan alueen alkuperäistä väestöä. Saamelaiset itse kutsuvat asuttamaansa neljän valtion rajat ylittävää aluetta Saamenmaaksi. Saamelainen kulttuuri kuuluu saamelaisille, eivätkä suomalaiset voi omistaa saamelaiskulttuurin tunnuspiirteitä osana suomalaista kulttuuria. Saamelaisuus on vahva osa saamelaiseksi syntyneen henkilön identiteettiä ja se, kokeeko Suomen valtion alueella asuva saamelainen olevansa myös suomalainen, on henkilökohtainen ja yksilöllinen asia. Suomessa voi harrastaa partiota inarinsaameksi Inarin Tunturisuusissa. Partiosanasto on käännetty myös inarinsaameksi.

"HOMOUS ON SAIRAUS"

Homous ei ole sairaus. Homoseksuaalisuus on poistettu Suomessa sairausluokituksesta vuonna 1981, sillä ei ollut mitään syytä pitää sitä siellä. Homoutta voi paremminkin pitää ihmisen ominaisuutena - kuten ruskeasilmäisyyttä, ihonväriä, vasenkätisyyttä tai kiharatukkaisuuttakin. Homoutta on aikojen saatossa verrattu milloin impotenssiin, milloin mielisairauteen, milloin flunssaan. Se ei kuitenkaan aiheuta mitään esteitä jokapäiväiselle elämälle. Esimerkiksi flunssa, impotenssi tai katkennut käsi aiheuttaa, kuten muutkin sairaudet ja vammat yleensä aiheuttavat. Homo voi käydä täysipainoisesti työssä, pitää lomaa, kastella kukkia, käydä kaupassa, rakastaa, urheilla ja tehdä ruokaa. Homo selviää yhtä hyvin tai huonosti arkipäivän askareista kuin heterokin. Ainoat murheet monille homoille aiheuttaa se, että jotkut suvaitsemattomat kanssaihmiset eivät kykene sulattamaan sitä, että joku on homo. Homous tai lesbous ei itsessään estä mitenkään viettämästä täysipainoista rakkauselämää tai täysipainoista elämää muutenkaan. Itsensä hyväksynyt homomies ei kaippaa naista romanttisesti eikä eroottisesti, eikä lesbo kaippaa miestä. Ystävystyminen on tietysti asia erikseen.

"EI HAITTAA, JOS HOMOTTELEE KAVERIA"

"Homo" ei ole haukkumasana, vaan ihmisen identiteetti. Homotteluun ei saisi suhtautua välinpitämättömästi, vaan kaiken nimittelyn suhteen käytäntönä tulisi olla nollatoleranssi. Jos homottelua ilmenee, voidaan siihen puuttua muun muassa perehtymällä siihen, mitä "homo" ja "homous" merkitsevät. Voidaan myös miettiä, mitä itse asiassa halutaan ilmaista, kun homotellaan.

"POJILLA ON PIPPELI JA TYTÖILLÄ PIMPPU. ANATOMIA MÄÄRITTELEE SUKUPUOLEN"

Anatomia on yksi sukupuolta määrittävä tekijä. Lisäksi sukupuolta määrittävät muun muassa hormonitasot, aivojen sukupuoli (taipumukset, jotka syntyvät lapsen aivoihin osin siksi, mitkä ovat hormonitasot kohdussa), persoonallisuuden mies- tai naistyypillisyyden kulttuurin käsitysten mukaan ja ihmisen juridinen sukupuoli. Ihmisten anatomiassa on yksilöllisiä eroja ja intersukupuolisuudessa voi esimerkiksi tytöltä puuttua vagina. Hän on silti aivan oikea tyttö kokiessaan itsensä tytöksi. Olisi julmaa viestittää hänelle, että et sinä ole oikea tyttö. On parempi hyväksyä tosi asia, että ihmisten anatomiassa on hieman vaihtelevuutta. Tärkein sukupuoli määrittävä tekijä on sukupuoli-identiteetti eli ihmisen oma kokemus sukupuolestaan. Nämä sukupuolen eri ulottuvuudet voivat olla ristiriidassa keskenään.

"AUTISTIT EIVÄT TUNNE RAKKAUTTA EIKÄ HEILLÄ OLE TUNTEITA"

Vaikeus ilmaista tunteita ei tarkoita sitä, etteikö niitä olisi. Myös puutteellinen tai epätavallinen katsekontakti voi saada autismin kirjolaisen vaikuttamaan kylmältä ja tunteettomalta. Yhteisen sosiaalisen kielen puuttuminen vaikeuttaa ystävyyden solmimista ja voi aiheuttaa väärinkäsityksiä. Joskus autistinen henkilö vaikuttaa tyylyltä, vaikka ei sitä tarkoitaakaan. Yksinäisyys vaivaa monia autismin kirjolaisia. Joidenkin tutkimusten mukaan lähes joka neljäs tuntee, ettei hänellä ole lainkaan ystäviä. Yli puolet toivoisi useampia ystävyyssuhteita.

"VAMMAISEN IHMISEN ELÄMÄ ON MUSERTAVA TRAGEDIA"

Vammaisuus mediassa perustuu pitkälti selviytymistarinoihin ja (ihme)paranemisiin. Todellisuudessa suurin osa pitkäaikaissairauksista ja vammoista ei kuitenkaan parane, eikä syy ole asenteessa. Syöpäpotilaitaan eivät kuole siksi, että he eivät "taistelleet tarpeeksi" tai "heillä oli huono asenne". Usein unohtuu se, että asenteeseen vaikuttaa todella paljon se, miten paljon saa tukea muilta ihmisiltä. Jotkut vammaiset saavat sitä paljon. Mahtavaa! Heidän on helpompi elää hyvää elämää sairaudesta tai vammasta huolimatta. Jotkut eivät saa tukea yhteiskunnalta eivätkä läheisiltä. Silloin on tosi vaikea säilyttää positiivisuutensa, kun jokainen hetki voi olla taistelu.

"TERRORISMI TOIMII"

Terrorismi toimii vähän samalla tavalla kuin jos päästäisi nälkäisen tiikerin huoneeseen, jossa on parhaillaan meneillään väittelytilaisuus, jossa olet toisena osapuolena. Saat huomiota ja voit toivoa, että tiikeri syö vastustajasi mutta sinulla ei ole kontrollia tilanteessa. Väkivalta 'toimii' silloin, kun sen avulla saavuttaa kontrollin, mutta väkivalta soveltuu huonosti politiikan ohjaamiseen. Poliittisen kontrollin saavuttaminen vaatii toisenlaisia keinoja: sanoja ja neuvotteluja. Terrorismi on rajoittamatonta kaoottista väkivaltaa. Terroristit ottavat mieluusti kunnian itselleen kun asiat menevät heidän toivomallaan tavalla. Mutta terrorismi toimii huonosti, koska väkivaltaiset ekstremistit elävät eräänlaisessa fantasiamaailmassa.

"VÄKIVALLATTOMUUS EI TOIMI"

Moni uskoo, että väkivallattomuus toimii vain silloin kun vastapuoli (esimerkiksi diktaattori) ei valitse väkivaltaa vastustuksen kohtaamisessa. On kuitenkin osoitettu, että väkivallattomuus toimii myös väkivaltaisten yksinhallitsijoiden kohtaamisissa. Amerikkalainen tutkija Erica Chenoweth on osoittanut, että väkivallattomuus on tehokkaampi tapa kuin väkivallan käyttäminen. Hänen mukaansa vuosien 1990-2015 väkivallattomista kansannousuista noin 50 prosenttia olivat onnistuneita, kun vastaavasti ai- 6 noastaan 25 prosenttia aseellisista kansannousuista olivat onnistuneita. Väkivallattomat kansannousut toimivat, mutta usein eri tavalla kuin aseelliset kansannousut. Ne haastavat ja poistavat vallan tukipilareiden kannatuksen siten, että järjestelmä ei voi toimia tehokkaasti ja kaatuu. Ei ole varmaa, että hallitsija väkivalloin onnistuu kukistamaan protestit tai muut väkivallattoman taistelun osoittamismuodot. Joskus jonkun järjestelmän väkivalta toimii bumerangiefektinä ja osuu heihin itseensä. Kun väkivaltaa käytetään siviilejä kohtaan, hallitsijat voidaan kokea laittomaksi ja useampi ihminen liittyy kansannousuun. Konfliktinratkaisussa ei kuitenkaan ole yhtä oikeata tapaa.

"VÄKIVALLATTOMUUS TOIMII AINA"

Väkivallattomat kansannousut ja konfliktien ratkaisupyrkimykset voivat joskus saada vakavia seurauksia (esim. Syyria, Ukraina ja Libya). Myös kulttuuriset eroavaisuudet tulee ottaa huomioon. Väkivallattomat kansannousut voivat edistää ja syventää demokratian kehittymistä, mutta toisaalta ne voivat myös jakaa kansaa, lisätä polarisaatiota ja lisätä aseellisten konfliktien riskiä esimerkiksi etnisten tai uskonnollisten erimielisyyksien takia. Sen takia tulee pyrkiä ymmärtämään minkälaisia olosuhteita positiivinen väkivallaton kansannousu edellyttää.

"MINUN TULEE VÄLTÄÄ KONFLIKTEJA"

Elämä on täynnä konflikteja. Jos haluat elää ja nauttia, sinun on hyväksyttävä se tosiasia. Ellet halua kohdata konflikteja, et voi ratkaista niitä. Konfliktien välttäminen voi käytännössä tarkoittaa, että "seisoo paikallaan", elämä menee ohi ja muut päättävät puolestasi. Sinun on hyvä toimia, kohdata sisäiset ja ulkoiset konfliktit joihin joudut. Lähdet tilanteesta aina voittajana, siitä huolimatta oletko oikeassa vai et. Aina on mahdollista saavuttaa sopimus, johon molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä. Sinun tulee tehdä töitä sen eteen, että saavutat unelmasi.

"IHMISILLÄ ON SYNTYMÄSSÄ SAATU LUONNOLLINEN KYKY RATKAISTA KONFLIKTEJA"

Me kaikki synnyimme sellaisiksi, että meillä on luonnollinen halu saada asiat menemään haluamallamme tavalla. Jokaisen meistä tulee opetella kontrolloimaan osaa tästä halusta ja sen sijaan ratkaisemaan konflikteja. Riippuen persoonallisuudestasi tämä on sinulle helpompaa tai vaikeampaa. Ihmiset eivät siis synny siten, että automaattisesti osaisivat ratkaista konflikteja. Jokainen meistä joutuu tekemään työtä sen oppimisen eteen.

"KONFLIKTEJA ON MAHDOTON OPPIA RATKAISEMAAN"

Konflikteja on vaikea käsitellä ja ne vievät sekä aikaa että rahaa. Tämän tietävät kaikki. Mutta jos konfliktit voidaan ratkaista varhaisessa vaiheessa, paljon on voitettu. Onnistuneeseen konfliktinratkaisuun on joitakin helppoja sääntöjä, ja työkaluja. 7 Yksi syy siihen, miksi joudumme konflikteihin, on uskomus, että "konfliktit ovat epäluonnollisia", ja että konfliktin aiheuttaa hankala ihminen, kuten esimerkiksi minä itse tai joku toinen. Mikäli opimme ja hyväksymme sen, että konfliktit ovat yhtä luonnollisia kuin valo ja pimeä, on paljon jo voitettu. Konflikteissa on myös eri asteita ja niiden merkkien tunnistamaan opetteleminen on tärkeä osa konfliktinratkaisua ja konfliktien käsittelyä. Esimerkiksi pienellä ironialla alkava tilanne voi päättyä katastrofiin, jolloin saattaa jo olla liian myöhäistä selvittää konflikti ja vaurioita on jo syntynyt. Mikäli jollakin ihmisellä on vain yksi tapa käsitellä konflikteja, sitä voidaan verrata esimerkiksi puuseppään, joka ainoastaan hallitsee vasaran käytön. Hän varmasti osaa naulata nauvoja hyvin, mutta heti kun lauta pitäisi halkaista, syntyy ongelmia. Siksi on tärkeätä, että jokaisella ihmisellä on henkilökohtainen tyyli varasto, joka sisältää useita erilaisia tyylejä ja tapoja erilaisten konfliktien käsittelemiseksi.

"USKONNOLLISET KIISTAT OVAT SYY KAIKKIIN ASEELLISIIN KONFLIKTEIHIN"

Monet ihmiset ajattelevat, että useimmat aseelliset konfliktit syntyvät uskontojen takia. Syyt ovat kuitenkin erittäin moninaiset. Joissakin tapauksissa jotkut tekijät voivat johtaa ryhmien väkivaltaiseen käyttäytymiseen yhdessä yhteisössä, mutta ei toisessa. Ratkaisevia tekijöitä saattaa olla, onko käytettävissä asianmukaisia ja tehokkaita vastamekanismeja, kuten hyvin toimiva hallinto ja oikeussäännöksiin perustuvat instituutiot, vai ei. Jotta aikainen ehkäisy olisi tehokasta, konfliktien moniulotteiset pohjimmaiset syyt olisi tunnettava ja niihin olisi puututtava. Aseellisia konflikteja aiheuttavia tekijöitä ovat muun muassa:

KÖYHYYS: Viime vuosina köyhien maiden todennäköisyys joutua osaksi aseellista konfliktia on ollut paljon suurempi kuin rikkaiden maiden, koska köyhillä mailla on vähemmän kriisinhallintaan tarvittavia taloudellisia ja poliittisia resursseja. Köyhyys sinänsä ei kuitenkaan ole ratkaiseva tekijä, sillä useimmat köyhät maat elävät enimmäkseen rauhanomaisissa oloissa.

ERiarvoisuus: Sotien ja konfliktien koettelemat maat kärsivät hyvin usein myös eri yhteiskuntaluokkien välisestä epätasa-arvosta. Eriarvoisuuden perusteena on usein etninen tausta, kansallinen identiteetti, uskonto sekä taloudellinen ja sosiaalinen asema. Eriarvoisuus estää yhtäläisen mahdollisuuden poliittiseen vaikuttamiseen ja sulkee myös siten tien rauhanomaiseen muutokseen. Joskus väkivaltaiset konfliktit puhkeavat epäkohtien harkitun mobilisoinnin seurauksena. ”Identiteetipolitiikka” – etnisten, uskonnollisten tai kansallismielisten myyttien ja epäinhimillistävien ideologioiden edistäminen – tarjoaa poliittisille johtajille helppoja tilaisuuksia mobilisoida tukea sovinnistisille tarkoituksille. Tämä johtuu etenkin siitä, että alle 20 prosenttia kaikista maista on etnisesti homogeenisia.

TALouden HEIKKENEMINEN: Heikot taloudelliset olosuhteet tekevät maasta konflikteille alttiimman. Yhteiskunnan vakaus saattaa myös horjua, ellei taloudellisia uudistuksia ja rakennemuutoksia täydennetä kompensoivilla sosiaalipoliittisilla toimilla. Kun nämä tekijät yhdistetään voimattomaan hallintoon, mahdollisuudet estää väkivaltaisuuksien puhkeaminen ja leviäminen ovat vähäiset.

AHNEUS: Vaikka sota ja aseelliset konfliktit tulevat yhteiskunnalle kokonaisuudessaan kalliiksi, ne voivat kuitenkin joillekin henkilöille olla myös kannattavia. Näissä tapauksissa taistelua käydään luonnonvaroista, kuten öljystä, kaasusta, timanteista, metsistä ja muista hyödykkeistä. Huumeet yhdistetään myös usein konflikteihin. Näitä konflikteja ylläpitävät yleensä henkilökohtaista etua tavoittelevat henkilöt tai hallitusten naapurimaissa olevat intressit. Kansainvälisellä liikemaailmalla saattaa myös olla osuutensa asiassa sen edustajien ostaessa vääryydellä hankittua omaisuutta, edesauttaessa rahanpesua ja toimittaessa jatkuvasti aseita konfliktialueille.

LUOTTAMUKSEN PUUTE: Kansakuntien välisen luottamuksen puute ja epävarmuus valtioiden välisissä suhteissa voi vaarantaa rauhan ja turvallisuuden. Esimerkiksi joukkotuhoaseet, niiden laitton varastointi ja tavanomaisten aseiden laittomat siirrot saattavat vaaraan niin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden kuin YK:n peruskirjan muutkin tavoitteet. Jo pelkkä joukkotuhoaseiden hallussapito luo vääjäämättömän riskin niiden käytölle. Tiedonvaihto ja läpinäkyvyys aseistuksessa ja sotilasasioissa yleensä voivat vähentää väärinymmärrysten ja virhelaskelmien riskiä.

IHMISOIKEUKSIEN LOUKKAUKSET: Systemaattiset, tiettyihin ryhmiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset lisäävät aseellisten konfliktien syntymisen riskiä. Ei ole epäilystä siitä, että oikeusvaltion ja demokratian puutteen lisäksi vaatimukset ylivallassa, syrjintä ja panettelu ovat konfliktien perimmäisiä syitä. Lähde: United Nations Regional Information Centre (UNRIC)

Kysymyksiä tueksi aktiviteetin lopuksi käytävään keskusteluun:

- Mistä ihmisten välinen eriarvoisuus voisi johtua?
- Ovatko jotkin ihmisryhmät arvokkaampia kuin toiset?
- Mitä tarkoittaa yhdenvertaisuus?
- Millaisia yhdenvertaisuuteen tukevia arvoja partio on sinulle antanut?

KONFLIKTIEN TAUSTALLA**GLOBAALI OIKEUDENMUKAISUUS
(POHDINTA & KESKUSTELU)**

Muokattu CMI:n Ahtisaari-päivän materiaaleista

På Svenska <http://ahtisaaripaiva.fi/wp-content/uploads/2021/03/globaali-oikeudenmukaisuus-sv.pdf>

GLOBAALI OIKEUDENMUKAISUUS Ilmastonmuutos on mitä suurimmassa määrin eettinen kysymys. Ilmaston kiihtynyt lämpeneminen on valtaosin vauraiden teollisuusmaiden toiminnan aiheuttamaa. Sen seuraukset kuitenkin osuvat voimakkaimmin sellaisiin maihin, jotka ovat kriisiin vähiten syyllisiä ja usein hauraassa asemassa jo valmiiksi olevia. Tietoisuuden tästä epätasapainosta tulisi johtaa vastuunkantoon ns. globaalissa pohjoisessa.

Kesto: noin 30 minuuttia

Teemat: globaali oikeudenmukaisuus, ilmastokriisi, hiilijalanjälki

Tarvittavat välineet: mobiililaitteet ja internet-yhteys videon suoratoistoon ja verkossa tehtävään tiedon hankintaan

Etsitään tietoa omaan ja Suomen asukkaiden keskimääräiseen hiilijalanjälkeen liittyen. Verrataan hiilijalanjälkiä eri puolilla maailmaa ja pohditaan, mihin löydetty tieto meitä velvoittaa.

HARJOITUKSEN KULKU: Kerratkaa aivan aluksi lyhyesti, mistä ilmastokriisissä on kyse: <https://www.youtube.com/watch?v=mXc7BSAY27s>

Pyydä jokaista tarpojaa selvittämään oma “ilmastovelkansa” seuraavasti:

- Laske ensin oma hiilijalanjälkesi Sitran elämäntapatestillä (<https://elamantapatesti.sitra.fi/>).
- Vertaa sitten saamaasi tulosta suomalaisten keskiarvoon, jonka saat näkyviin yhtä aikaa tulostesi kanssa. Mitä havaintoja teet?

Yksittäisen suomalaisen kuluttajan mukautettu, keskimääräinen hiilijalanjälki on noin 10 tonnia CO₂-ekv. vuodessa. Asumisen osuus hiilijalanjäljestä on 30 prosenttia, liikkumisen 20 prosenttia ja ruoan 18 prosenttia. Muiden kotitalouksiin liittyvien toimintojen osuus on 32 prosenttia hiilijalanjäljestä.

JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA >

Etsikää ajankohtainen kartta alueista, jotka ovat kaikkein alttiimpia ilmastonmuutokselle. (Jollette löydä sopivaa suomen kielellä, voitte hakea esim. hakusanoilla countries most vulnerable to climate change. Arviot alueiden herkkyydestä vaihtelevat jonkin verran.

- Valitkaa muutama maa kaikkein alttiimmilta alueilta.
- Selvittäkää asukkaan keskivertohiilijalanjälki valitsemissanne maissa.
- Hiilijalanjäljet maittain löytyvät esim. englanninkielisestä Wikipediasta nimellä List of countries by carbon dioxide emissions per capita. Kootkaa yhdessä havainnot tässä vaiheessa. Missä suuruusluokassa ovat ilmastonmuutokselle kaikkein alttiimmilla alueilla sijaitsevien maiden asukkaiden keskimääräiset hiilijalanjäljet? Kirjatkaa ylös ja verratkaa aiemmin merkitsemääne ryhmän hiilijalanjälkihaarukkaan. Mitä havaintoja teette?
- Jaa partiolaiset pienryhmiin. Pyydä heitä keskustelemaan seuraavista kysymyksistä:
- Mitä ajattelette siitä, että ilmastonmuutoksen seurauksista eniten kärsivien alueiden asukkaat ovat usein vähiten vaikuttaneet koko ilmiön syntyyn?
- Entä siitä, että “suuripäästöiset asukkaat” Suomessa eivät joudu juurikaan kärsimään ilmastonmuutoksen vakavista seurauksista, kuten säiden ääri-ilmiöistä?
- Tiivistäkää ajatuksenne ja kirjatkaa tarvittaessa muutamalla lauseella.
- Mihin tieto tästä epätasapainosta mielestänne meitä velvoittaa? Miten meidän tulisi jatkossa toimia? Missä määrin olisitte itse valmiita tarvittaviin muutoksiin?
- Pohtikaa lopuksi vielä yhdessä, mitä hiilineutraali tarkoittaa. Miten partiota voidaan toteuttaa hiilineutraalisti?

Hiilineutraali yritys, tuote tai palvelu ei kuormita ilmastoa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ensin tietylle kokonaisuudelle on määritetty hiilijalanjälki ja sitä on pienennetty käyttökelpoisilla keinoilla. Sellaiset päästöt, joita ei onnistuta omin toimin vähentämään, kompensoidaan osallistumalla päästöjä vähentäviin projekteihin muualla tai ostamalla päästövähennyksiköitä markkinoilta. Päästöjä kompensoitaessa on tärkeää varmistaa, että päästövähennysten toteutuminen varmennetaan luotettavasti.

MONINAISUUDEN YMMÄRTÄMINEN

JOS OLISIN JOKU MUU (POHDINTA & KESKUSTELU)

Lähde: muokattu materiaalista MLL: Tukioppilaiden koulutusmateriaali

Osallistujamäärä: Kaikki tapahtuman osallistujat

Aktiviteetin kesto: 20–30 minuuttia

Materiaalit: Roolilaput

Ohjeet aktiviteetin vetäjälle:

- Anna jokaiselle osallistujalle rooli (roolit alla; tarvittaessa keksi lisää). Huolehdi, ettei mikään rooli muistuta kenenkään ryhmän jäsenen todellista elämää täsmällisesti.
- Pyydä tarpoja ottamaan mahdollisimman rento asento ja eläytymään roolihahmoonsa seuraavien kysymysten avulla. Kysymyksiin vastataan hiljaa omassa mielessä: Kuka olet? Millainen oli lapsuutesi? Millaiset vanhemmat sinulla on/oli; mitä he tekevät työkseen? Oletko käynyt koulua tai opiskellut? Millaista arkielämäsi on nyt? Mitä pelkää? Mitä odotat tulevaisuudeltasi? Eli jokainen rakentaa oman roolinsa. Tarvittaessa leikin vetäjältä voi varmistaa, millaiset asiat sopivat rooliin. Kaikille kuvittelu ei välttämättä ole helppoa.
- Pyydä osallistujia asettumaan riviin siten, että edessä on riittävästi tilaa. Väittämien kohdalla astutaan eteenpäin, jos se sopii rooliin. Mikäli väittäjä ei sovi rooliin tai henkilö on siitä epävarma, hän pysyy paikoillaan. Lopuksi pyydä jokaista katsemaan ympärilleen ja tarkastelemaan omaa paikkaansa suhteessa muihin. Osa on edennyt pidemmän matkan, osa lyhyemmän.
- Väittämien jälkeen pyydä osallistujia jäämään hetkeksi paikoilleen. Pyydä jokaista kertomaan, mitä omaan roolikorttiin oli kirjoitettu ja millainen oli roolihenkilön tarina. Miten hyvin erilaiset väitteet sopivat häneen ja miksi. Miltä tuntui nähdä oman roolihahmon paikka suhteessa muihin? Miltä tuntui astua askel eteenpäin tai kun ei päässyt etenemään? Miltä tuntui eläytyä toisen henkilön asemaan?
- Keskustelkaa, mitkä asiat erilaisissa tilanteissa olevilla henkilöillä oli hyvin. Entä millaisten haasteiden kanssa he joutuivat kamppailemaan? Miten oman roolihenkilöiden kohdalla toteutui lapsen oikeuksien sopimuksen kohta: ”Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.”
- Pyydä osallistujia palaamaan roolista omaksi itsekseen.

JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA >

Roolit:

- Olen 13-vuotias. Asun vanhempieni ja kahden veljeni kanssa isossa omakotitalossa. Vanhemmillani on hyvät palkkaiset työt.
- Olen 15-vuotias, vanhin kahdeksasta lapsesta. Huolehdin jatkuvasti nuoremmista sisarusistani. Vanhempani eivät ole töissä.
- Olen 13-vuotias. Kun koulussa pitää tehdä pari- tai ryhmätöitä, kukaan ei pyydä minua ryhmäänsä.
- Olen 17-vuotias suomalaisnuori ja olen vaihto-oppilaani Yhdysvalloissa.
- Olen 13-vuotias. Huolehdin usein kahdesta pikkusisarusistani. Äitini on sairas eikä pysty käymään töissä.
- Olen 13-vuotias nuori ja asun alueella, jossa on nälänhätä. Äitini ja isäni ovat elossa.
- Olen turvapaikanhakijana maahan saapunut 14-vuotias nuori. En tiedä, ovatko vanhempani elossa.
- Olen 15-vuotias nuori. Henkeäni on uhattu useasti ja minua on yritetty värvätä terroristijärjestykseen.
- Olen 16-vuotias. Pukeudun perinteiseen romaniasuun. Vanhempani käyvät töissä.
- Olen saksalainen opiskelija. Olen asunut Suomessa nyt vuoden ja minulla on suunnitelmissa jatkaa opintojani.
- Olen 15-vuotias. Olen ainoa oppilas koulussani, joka on pyörätuolissa.
- Olen 14-vuotias. Olen erityiskoulussa. Asun viikot koulun asuntolassa ja vain viikonloput kotona.
- Olen 16-vuotias. Minut on adoptoitu Suomeen Nigeriasta, kun olin alle vuoden ikäinen.
- Olen 14-vuotias nuori. Vanhempani käyvät töissä, mutta palkka ei ole kovin suuri.
- Olen 13-vuotias nuori. Olen asunut Suomessa kaksi vuotta. Koulussa on vaikeaa.
- Olen 13-vuotias. Asun teltassa, jossa tähän aikaan vuodesta on jo todella kylmä. En tiedä, mitä isälleni on tapahtunut.
- Olen 14-vuotias. Olen asunut Suomessa kymmenen vuotta. Kerran vuodessa käymme sukukaisten luona toisessa kotimaassani.
- Olen 14-vuotias. Asun lastenkodissa. Aiemmin olin kolmessa sijaisperheessä, mutta minut laitettiin kaikista niistä pois.

Väittämät:

Astu eteenpäin, jos...:

- Et ole kokenut syrjintää taustasi, uskontosi, ihonvärisi, syntyperäsi tai muun ominaisuutesi tai vanhempiesi ominaisuuden vuoksi.
- Voit luottaa siihen, että maasi viranomaiset eivät yritä tahallisesti vahingoittaa sinua tai perhettäsi.
- Mahdollisuutesi saada aikuisena töitä eivät ole huonommat nimesi tai syntyperäsi takia.
- Sinulla ei ole todennäköistä vaaraa joutua sotimaan.
- Sinun ei ole tarvinnut pelätä väkivaltaisuuksien takia oman tai läheistesii turvallisuuden puolesta.
- Sinun on mahdollista päästä opiskelemaan ja käymään koulua haluamallasi paikkakunnalla.
- Sinun ei tarvitse pelätä syntyperäsi takia kiusatuksi tai syrjityksi tulemistä koulussa, harrastuksissa tai somessa.
- Et ole joutunut väkivallan kohteeksi.
- Olet saanut elää aikuisten kanssa, jotka rakastavat sinua ja ajattelevat sinun parastasi.
- Koet, että sinulla on mahdollisuus saavuttaa unelmasi.
- Kukaan ei ole kysynyt sinulta, mistä oikeasti olet kotoisin.
- Ihmiset eivät yleensä vilkuile sinua epäluuloisesti kadulla.
- Sinun on pääsääntöisesti helppo asioida ja puhua kaupassa, pankissa, postissa ja lääkärissä.
- Sinulla on säännölliset terveystarkastukset, vaikka et olisi sairas.
- Sinulla on turvallinen ja kelvollinen koti.
- Kodissasi on puhelin, televisio, tietokone ja muut riittävät mukavuudet.
- Saat syödä päivittäin vatsasi täyteen ruokaa.
- Voit peseytyä päivittäin.
- Saat asua perheesi kanssa.
- Sinun ei tarvitse pohtia päivittäin hengissä pysymistä.
- Vaikka vanhempasi eivät olisi töissä, pystyisitte säilyttämään kotinne.
- Lomaillet perheesi kanssa ainakin kerran vuodessa.
- Jos haluat, voit käydä elokuvissa, eläintarhassa, huvipuistossa tai muussa hausassa paikassa.
- Sinulla on ikääsi sopivia virikkeitä, kuten pelejä tai harrastuksia.

MONINAISUUDEN YMMÄRTÄMINEN

LIPUNRYÖSTÖ (LEIKKI)

Osallistujamäärä: Kaikki tapahtuman osallistujat

Aktiviteetin kesto: 30+ minuuttia

Materiaalit: Joukkueliput, tarvittaessa narua ja nauhoja

Pelaajat jaetaan esimerkiksi 2 - 4 joukkueeseen ja joukkueille annetaan oma lippu suojeltavaksi. Pelin vetäjä määrää jokaiselle joukkueelle oman kotipesän, jossa lippua säilytetään. Tarkoituksena on löytää ja ryöstää vastustajan lippu ja tuoda se omaan kotipesään. Vastustajia saa ottaa kiinni koskettamalla. Tällöin vastustaja joutuu vankilaan, josta hänet voidaan pelastaa koskettamalla takaisin peliin. Vain omassa kotipesässä on turvassa, mutta muualla saa ottaa kiinni. Pelin voittaa joukkue, joka on saanut kuljetettua toisen joukkueen lipun/useamman joukkueen lipun omaan kotipesään.

Pelin vetäjän ohjeet:

Kyseessä on epäreilu lipunryöstö, jossa olosuhteet ovat eri joukkueille erilaiset ja siten pelitilanne on epäreilu. Peli ohjataan kuitenkin kuin mikä tahansa peli, jossa on säännöt. Pelaajille ei kerrota tarkoituksellisesta epäreilisuudesta. Kotipesät ovat erilaisia ja niiden puolustaminen on selvästi erilaista ja eriarvoista: aukea näkyvä paikka / vaikeakulkuinen ryteikkö / ison kiven päällä / paikka, johon pääsee joka suunnasta / paikka, johon pääsee vain yhdestä suunnasta. Valmistaudu jakamaan kotipesät korostamatta niiden erilaisuutta. Jos osallistujat valittavat pelin epäreilisuudesta, ohita valitukset ystävällisesti ja anna ymmärtää, että peliä pelataan juuri näin ja kannusta jatkamaan peliä.

Pelin variointi:

Pelin vetäjä antaa joillekin joukkueille tai pelaajille esteitä: kahden pelaajan jalat sidotaan yhteen / vain osa joukkueesta kerrallaan saa liikkua kauemmaksi kotipesästä / yhden pelaajan silmät sidotaan ja häntä täytyy taluttaa / joku pelaaja laitetaan jäähylle jostain mitättömästä/keksitystä rikkeestä.

Pelin vetäjä antaa joillekin joukkueille tai pelaajille etuja: joukkue saa rahaa tai amuletin, jolla saa vapauttaa kaikki oman joukkueen jäsenet vankilasta ilman koskettamista / pelin johtaja vapauttaa jonkun vankilasta syyttömänä / kotipesä on hyvin suuri / pelin vetäjä kannustaa ja kehuu vain yhtä joukkuetta.

Samalla idealla voi pelata myös lipunryöstöä/hännänryöstöä, jossa jokaisella pelaajalla on käsivarressaan tai vyötäröllä lippu/häntä (jokaisella joukkueella eriväriset nauhat, esim. kreppinauha/merkkkausnauha). Tarkoituksena on napata muilta joukkueilta nauhoja, ja pelin voittaa se joukkue, jolla on lopussa eniten muiden joukkuiden nauhoja sekä omia tallella. Alkutilanteessa joukkueille annetaan eri pituiset nauhat, jolloin joukkueet ovat erilaisessa asemassa sen suhteen, miten omaa nauhaa voi puolustaa tai miten vastustajan nauhan saa napattua.

JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA >

Keskustelkaa pelin jälkeen:

Miltä pelaaminen tuntui ja miten oman joukkueen peli sujui?

Oliko pelaamisessa jotain hankaluuksia?

Oliko voitto ansaittu?

Olivatko säännöt ja olosuhteet reilut? Jos eivät, miltä se tuntui.

Vetäjä kertoo, että peli oli tarkoituksella epäreilu.

Lopuksi pohditaan sitä, että elämässäkin ihmisillä on eri lähtökohdat ja mahdollisuudet, jotka voivat helpottaa tai vaikeuttaa toimimista yhteiskunnassa.

Millaisia esteitä eri ihmisten tai ihmisryhmien elämässä voi olla? (Esim. kielitaidon puute, fyysinen vamma, sairaus, työttömyys, köyhyys, ei ole saanut käydä koulua, stereotypiat ihmisistä, rasmin tai vihapuheen kohteeksi joutuminen jne).

Mitä etuja eri ihmisten tai ihmisryhmien elämässä voi olla? (Esim. rikkaus, terveys ja mahdollisuus terveydenhoitoon, hyvä koulutus, turvallisuus, suosittuna oleminen, arvostettuun ryhmään kuuluminen jne.)

Miten esteet ja edut vaikuttavat ihmisten elämään ja toimintaan yhteiskunnassa?
Miten voidaan tasoittaa eri lähtökohdista olevien ihmisten elämäntilannetta yhteiskunnassa? (Esim. esteettömät tilat ja kulkuväylät, tulkkien käyttö, maksuton perusopetus, ilmainen perusterveydenhuolto, työttömyyskorvaus, kiusaamisen vastainen toiminta, hyväntekeväisyys, ystävällisyys)

MONINAISUUDEN YMMÄRTÄMINEN

HAASTEKAMPANJA (POHDINTA & TOIMINTA)

Lähde: mukailtu Unicef-kävelyn ideasta

Haastekampanjan voi toteuttaa Tarpojen taitopäivässä esimerkiksi kokoamalla yhdessä ideoita sopivista hyväntekeväisyyskohteista ja suunnittelemalla omaa kampanjaa. Kampajat esittellään muille ja muut voivat antaa hyviä vinkkejä ja ideoita.

Tarpojavartio tai lippukunta valitsee kohteen, jonka hyväksi haluaa tehdä jotakin konkreettista kuten kerätä rahaa. Kohde voi löytyä esimerkiksi partiosta (partiojärjestö/ lippukunta kehittyvässä maassa), jonkun muun järjestön kautta (esim. Taksvärkki ry, Punainen risti, Unicef, Kirkon ulkomaanapu, Plan, WWF, SEY, Nälkäpäivä-keräys, Pelastakaa lapset jne.) tai seurakunnan (lähetystyön kohde, diakoniatyö) kautta. Keräyskohteen ei tarvitse olla ison järjestön kohde tai kehittyvissä maissa vaan myös omalta paikkakunnalta voi löytyä hyviä kohteita.

Tarpojat tutustuvat valitsemaansa kohteeseen ja päättävät tavoitteen (esimerkiksi kerätä rahaa 500 e). Kohteeseen voi tutustua netissä, käydä vierailulla järjestössä tai tiedustella, voiko järjestön kautta saada vierailijan kokoukseen.

Näin haaste toimii:

- Päättäkää kohde ja tavoite. Päättäkää myös aikataulu, milloin haasteen suoritukset tehdään. Tutustukaa kohteeseen ja selvittäkää, kuinka rahan voi toimittaa kohteelle.
- Päättäkää suoritukset, joita vastaan mukaan haastetut sponsorit maksavat haluamansa summan rahaa. Rahaa voi kerätä esim. liikkumalla, partiomaisilla toimilla tai hyvien töiden tekemisellä. Päättäkää minne ja miten suoritukset kirjataan.

Partiomainen aktiviteetti: esim. yöpyminen metsässä / 1 km kävely tai pyöräily rinkka selässä / sunnistaminen 1 h / 1 km tarpominen metsässä / polttopuiden teko 15 min.

Päivän hyvän työn tekeminen (rauhankasvatuksen hengessä): puutun kiusaamiseen / pyydän yksinäisen luokkakaverin mukaan / postaan tai linkitän someen rauhankasvatukseen liittyvää (rasisminvastaisuus, vihapuheen torjuminen, kiusaamisenvastaisuus tms.)

- Jokainen tarpoja haastaa yhden tai useamman ihmisen mukaan auttamaan. Haastettu sitoutuu maksamaan haluamansa summan kuten 1–5 € / suoritus, esimerkiksi 1€ / yöpyminen metsässä. Jos tarpoja yöpyy haastekampanjan aikana vaikkapa 4 yötä metsässä, sponsori maksaa hänelle 4€.
- Sovitun ajan jälkeen sponsoreille raportoidaan suoritukset ja kerätään rahat. Tämän jälkeen lahjoitus lähetetään valittuun kohteeseen.

KONFLIKTIN RATKAISUT

SILLAN RAKENTAMINEN (RAKENTELU)

Osallistujamäärä: kaikki tapahtuman osallistujat

Aktiviteetin kesto: 45+ minuuttia

Materiaalit:

- tikkuja, oksia, risuja, heinää tms. maasta löytyvää luonnonmateriaalia (tai ostettua puurimaa, haloista hakattuja ohuita tikkuja)
- narua
- painava esine kuten n. 5 litran täytetty vesikanisteri
- puukko, kirves, saha

Aktiviteetissa toimitaan kahdessa ryhmässä. Ryhmillä on yhteinen tavoite: tehtävänä on rakentaa yhdessä silta, joka kannattelee jotakin painavaa esinettä (esim. vesikanisteri). Kumpikin ryhmä rakentaa puolikkaan sillan, joka yhdistetään lopulta toiseen puolikkaaseen. Sillanpuolikas pitää pystyä siirtämään omasta rakentelupaikasta yhteiseen kokoontumispaikkaan. Tapahtumapaikka ja aktivitetiin käytettävä aika määrittävät myös materiaalivalinnat.

Aktiviteetin eteneminen:

- Aktiviteetin vetäjä jakaa ryhmät. Hyvä ryhmäkoko on 4–6 henkilöä. Jos tapahtumassa on enemmän kuin 15 osallistujaa, jakaudutaan useisiin ryhmiin. Kaksi ryhmää toimii parina.
- Vetäjä kertoo ryhmille tehtävän, käytössä olevan ajan ja mitkä ovat käytettävät materiaalit. Ryhmän täytyy rakentaa puolikas silta, joka yhdistetään myöhemmin parin rakentamaan sillanpuolikkaaseen. Yhteisen sillan täytyy kannatella sovittua painavaa esinettä. Kumpikin ryhmä työskentelee omissa paikoissaan niin kaukana toisistaan, etteivät he näe tai kuule, mitä toisessa ryhmässä tehdään. Kommunikointi ryhmien välillä on kielletty.
- Vetäjä kertoo, minne yhteinen silta lopulta kootaan (esimerkiksi oja, kuoppa tai kahden kiven välinen alue).
- Ryhmät aloittavat työskentelyn omissa paikoissaan.
- Kun ryhmät ovat saaneet rakennelmaansa muotoa, vetäjä käy kertomassa, että kumpikin ryhmä saa lähettää tiedustelijan toisen ryhmän luokse. Ensiksi vain toisen ryhmän tiedustelija tulee tarkkailemaan. Hän saa vain tarkkailla sovittun ajan toisen ryhmän työskentelyä ja rakenteilla olevaa siltaa. Tiedustelija ja toinen ryhmä eivät saa keskustella. Tiedustelija palaa oman ryhmänsä luokse ja kertoo havaintonsa. Työskentely jatkuu. Toisen ryhmän tiedustelija tekee oman tiedustelureissunsa ja palaa ryhmänsä luokse.

- Seuraavaksi ryhmät valitsevat joukostaan neuvottelijan (eri henkilöt kuin tiedustelijat). Neuvottelijat tapaavat paikassa, josta ei näy rakentelupisteille. Heillä on 1 minuutti aikaa keskustella silloista. Neuvottelijat palaavat omiin ryhmiinsä ja sillanpuolikkaat viimeistellään. Tehtävää voi vaikeuttaa siten, että neuvottelijat eivät saa keskustella vaan saavat kommunikoida vain eleillä ja piirtämällä.
- Kun sovittu aika on kulunut, ryhmät palaavat samaan paikkaan sillanpuolikkaat mukanaan. Heillä on sillan materiaaleista ja koosta riippuen 2–5 minuuttia aikaa yhdistää sillanpuoliskot toisiinsa. Tässä vaiheessa ryhmät saavat keskustella. Sen jälkeen testataan, kannatteleeko silta sovitun esineen.
- Aktiviteetin vetäjä vetää loppukeskustelun: Kuinka ryhmät lähtivät ratkomaan tätä ongelmaa? Mitä hyötyä tarkkailijasta ja neuvottelijasta oli? Miten yhteistyö sujui? Millaisia konflikteja tarpojat ovat kohdanneet ja miten ne on ratkaistu? Mitä taitoja tarvitaan ongelman tai konfliktin ratkaisuun? Millainen on hyvä neuvottelija tai sovittelija?

Aktiviteetin variointi: Tämä aktiviteetti voidaan toteuttaa myös sisätiloissa pienimuoisemmin. Materiaalina voi käyttää monistus- tai sanomalehtipaperia ja maalarinteippiä.

KONFLIKTIN RATKAISUT**APPELSIINI HARJOITUS
(POHDINTA, KESKUSTELU & HILJENTYMINEN)**

Lähde: CMI:n Ahtisaari-päivän materiaali

På Svenska <http://ahtisaaripaiva.fi/wp-content/uploads/2021/03/forhandlingsfardigheter-apelsinovningen.pdf>

Osallistujamäärä: Kaikki tapahtuman osallistujat

Aktiviteetin kesto: 15–30 min

Materiaalit: appelsiineja, paperia, kyniä, iso fläpppaperi ja tusseja

Aktiviteetin kulku:

Ja osallistujat pareihin. Anna jokaiselle parille yksi appelsiini. Kerro heille, että he riitelevät appelsiinista, jonka kumpikin haluaa itselleen ja heidän on keksittävä mahdollisimman monta vaihtoehtoista tapaa, jolla konflikti voi ratketa. Älä kerro enempää ohjeita, vaikka osallistujilla olisi kysyttävää. Jos haluat, aseta appelsiinille pöydälle yhtä kauas kummastakin osallistujasta. Anna heille sitten 15 minuuttia aikaa keksiä ratkaisuja ja kirjoittaa ne paperille.

Pohdittavaa harjoituksen jälkeen:

Pyydä pareja lukemaan pohdintansa tulokset ääneen ja anna jokaiselle idealle numero (tai numerot), joka korreloi viiden kohdan listaan (kirjoita kohdat etukäteen fläpppaperille ja näytä ne nyt osallistujille):

1. Y voittaa ja X häviää
2. X voittaa ja Y häviää
3. Molemmat osapuolet tekevät kompromissin
4. Molemmat osapuolet vetäytyvät/häviävät
5. Osapuolet tekevät yhdessä töitä, löytävät ratkaisun ja voittavat konfliktin yhdessä (asettuvat konfliktin yläpuolelle)
6. Jokin muu

Keskustelukysymyksiä:

Miltä tuntui olla osana konfliktia? Miten kommunikointi sujui parin kesken? Muuttuiko se annetun ajan kuluessa? On tärkeää tunnistaa tunteet, joita koemme riitatilanteessa – stressaannummeko, herääkö meissä kilpailunhalu, vetäydymmekö vai teemmekö yhteistyötä? Tehokkainta on etsiä ratkaisua yhteistyössä, mutta meillä kaikilla on oma tyylimme ratkaista konflikteja. Ajan kanssa voimme myös oppia uusia, rakentavampia tapoja. Mitä pari sanoi toisilleen? Kysyivätkö he kysymyksiä vai esittivätkö he vaatimuksia? Yrittivätkö he ymmärtää vastapuolta ja heidän syytään tavoitella appelsiinia?

LISÄVINKKEJÄ

Taustatietoja aiheesta keskustelun pohjaksi ja hiljentymisen hetkiin

Konflikteja ja riitoja voi ratkaista monella tavalla. Usein kaikkia tyydyttävän ratkaisun löytäminen vie aikaa. Kaikkien osapuolten tulee saada sanoa mielipiteensä ja ajatuksensa. Mitä enemmän osapuolet alkavat luottaa toisiinsa, sitä pienempi on väkivallan vaara. Ja mitä selkeämmin kunkin todelliset tavoitteet ovat tiedossa, sitä enemmän tilaa jää luovuudelle ja uudenlaisten ratkaisumallien löytämiselle.

Konfliktin taustalta löytyy usein ristiriitaisia tavoitteita. Tässä konfliktissa appelsiini on kohde, jota kumpikin osapuoli tavoittelee. Joskus nämä ristiriitaiset tavoitteet ovat selkeästi määriteltyjä, mutta joskus ne ovat piilossa. Nämä tavoitteet voivat olla oikeutettuja tai ei-oikeutettuja (laittomia). Konfliktitilanne johtaa yleensä yhteen johonkin muunnelmaan neljästä tuloksesta: Toinen osapuoli voittaa ja toinen häviää, molemmat vetäytyvät pois konfliktista, tekevät kompromissin tai löytävät tavan nousta konfliktin yläpuolelle/uuden tavan ratkaista konflikti yhdessä. Mitä enemmän mahdollisia ratkaisuja keksimme, sitä enemmän vaihtoehtoja meillä on selvittää konflikti rauhanomaisesti ja rakentavasti. Sitä pienempi on myös todennäköisyys, että toinen osapuoli turvautuu väkivaltaan, jos kokee vaihtoehtojensa olevan vähissä. Luovuus on konfliktinratkaisun avain – on etsittävä ideoita tavanomaisten ja totuttujen kuvioden ulkopuolelta. Kuten Einstein sanoi: “Emme voi ratkaista ongelmia ajattelemalla samalla tavalla kuin silloin, kun loimme ne.”

Konfliktinratkaisun tavoite on päästä mahdollisimman usein tilanteeseen, jossa kumpikin osapuoli voittaa. Yksi rauhanvälittäjän tärkeimmistä taidoista on kyky kysyä hyviä kysymyksiä. Jos joutuu keskelle riitaa, on yritettävä ymmärtää vastapuolta (tai kumppania, katsantokannasta riippuen). Jos emme tiedä, mitä vastapuoli haluaa, emme voi päästä kompromissiin, saati tilanteeseen, jossa molemmat voittavat. Keskeistä kysymyksissä on pyrkiä selvittämään mitä vastapuoli sanoo haluavansa (kanta), mutta myös mitä he todellisuudessa haluavat (tavoite). Neuvottelu syvemmillä, konkreettisemmalla “tavoitteiden” tasolla on paljon hedelmällisempää kuin pinnallisella “kantojen” tasolla. Jos esimerkiksi molemmat osapuolet sanovat haluavansa appelsiinin, on kyse kahdesta kannasta. Riitaa ei voi ratkaista, koska kannat ovat keskenään ristiriidassa. Mutta jos kysytään, miksi osapuolet haluavat appelsiinin (tavoitteet), voi käydä ilmi, että he tarvitsevat eri osia hedelmästä (hedelmälihaa mehua varten, kuorta kakun leipomiseen, siemeniä appelsiinipuun istuttamiseksi). Tällöin tavoitteet eivät sulje toisiaan pois. Tai kenties toinen haluaa vain leikkiä appelsiinilla ja toinen haluaa piirtää sen pintaan. Nämä tavoitteet eivät sulje toisiaan pois, jos ne toteutuvat eri aikaan.

Naiset ja rauhanvälitys: Parempi tie rauhaan –video ja Presidentti Ahtisaaren neuvot nuorille –video (<http://ahtisaaripaiva.fi/opetusmateriaalit>).

KONFLIKTIN RATKAISUT

VIIDEN VAIHEEN SUUNNITELMA (NOKKELUUSPELIT)

Mukailtu Friends-materiaaleista

Tässä aktiviteetissa harjoitellaan ratkaisemaan ongelma viisivaiheisen suunnitelman avulla. On tärkeää, että ohjaaja antaa tarpojille riittävästi aikaa suunnitelman läpikäyntiin ennen harjoitusta. Harjoituksia voi tehdä useamman kuin yhden, mikäli aika antaa myöden. Tällöin suunnitelma käydään läpi aina ennen käytännön harjoitusta ja harjoituksen lopuksi yhdessä purkuna suunnitelman kohta viisi. Tutustukaa yhdessä viiden vaiheen suunnitelmaan siten, että osallistujat ymmärtävät, mistä on kysymys.

- **Mikä on ongelma?** Määritellä ongelma. Selvittääkää itsellenne, mistä oikeasti on kyse. Ongelman ratkaiseminen on mahdollista vasta, kun todella ymmärrämme, mikä ongelma on.
- **Mitä voimme tehdä?** Keksikää mahdollisimman monta vaihtoehtoa ongelman ratkaisemiseksi. Huomioon kannattaa ottaa hullultakin tuntuvat ideat.
- **Valitaan paras ratkaisu.** Pohditaan, millaisia seurauksia kullakin ratkaisuvaihtoehdolla voisi olla. Valitaan idoiden joukosta paras ja toteuttamiskelpoisin vaihtoehto.
- **Toteutetaan se!** Toteutetaan valittu vaihtoehto. Mietitään, miten saamme voimaa yhteistyöstä, jotta toteutusvaihe onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla.
- **Onnistuiko?** Arvioidaan ratkaisun hyvät ja huonot puolet. Oliko kyseessä paras vaihtoehto vai kannattaako seuraavalla kerralla tehdä jotain toisin? Vaikka ratkaisu ei olisikaan toiminut täydellisesti, olemme silti oppineet jotain ja seuraavalla kerralla olemme viisaampia.

NOKKELUUSPELIT

Ilmapallon kuljetus

- Jokainen vartio saa oman ilmapallon
- Vartion tulee kuljettaa ilmapallo annetusta lähtöpaikasta annettuun maalipaikkaan
- Kaikkien vartion jäsenten tulee koskea ilmapalloon, mutta siihen ei saa koskea käsin eikä jaloin

Paperitornit

- Jokaiselle vartiolle annetaan 10 paperiarkkia
- Tehtävänä on rakentaa papereista mahdollisimman korkea torni (apuvälineistä ei saa käyttää)
- Ensin on aikaa suunnittelulle (esim. 5 min), jonka jälkeen alkaa toteutus (esim. 5 min)
- Se vartio, jolla on ajan päättymisen hetkellä korkein torni voittaa

Solmu

- Vartio asettuu köyden molempiin päihin
- Tehtävänä on tehdä solmu köyden keskelle ilman että kukaan irrottaa otettaan köydestä

Samassa veneessä

- Ohjaaja tekee rajaa jokaiselle vartiolle maahan alueen esimerkiksi narulla ja kiiloilla kuvastamaan pientä venettä
- Vartion tehtävänä on suunnitella, miten koko joukkue mahtuu samanaikaisesti veneeseen
- Se vartio, joka pääsee nopeimmin veneen sisään, on voittaja

